

คู่มือและแนวข้อสอบ เข้าศึกษาต่อ **ปริญญาโท**

รัฐศาสตร์ และ รัฐประศาสนศาสตร์

สำหรับ

- นักศึกษาระดับอุดมศึกษาใช้ทบทวน เพื่อเตรียมสอบประจำภาค หรือ เพื่อเตรียมสอบเข้าศึกษาต่อระดับ ปริญญาโทของทุกมหาวิทยาลัย

• จุฬาลงกรณ์ฯ

• ม. ธรรมศาสตร์

• นิด้า (NIDA)

• ม. รามคำแหง

• ม. เชียงใหม่

• ม. เกษตรศาสตร์

• และมหาวิทยาลัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

โดย... พศ.ดร. อนุสรณ์ สสพรม และคณะ

พลาดไม่ได้!
กวดขัน!
ต้องการศึกษาต่อ
ปริญญาโท

ดูมือและแนวข้อสอบ เข้าศึกษาต่อปริญญาโท

รัฐศาสตร์ และ รัฐประศาสนศาสตร์

โดย... ผศ. ดร. อนุสรณ์ สรพรม และคณะ

บริษัท สกายบุ๊กส์ จำกัด
หมู่บ้านรัตนโกสินทร์ 200 ปี (รังสิต)

SKYBOOK COMPANY LIMITED

515/276-8 ถ.รังสิต-ปทุมธานี ต.ประชาธิปัตย์ อ.ธัญบุรี จ.ปทุมธานี 12130

โทร. 0-2958-1125-7, 0-2567-5119 โทรสาร. 0-2567-5105

E-mail : skybook1992@hotmail.com

“ คู่มือและแนวข้อสอบเข้าศึกษาต่อปริญญาโท วิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ”

พิมพ์ครั้งที่ 1 สิงหาคม 2544

สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย

ห้ามคัดลอกถ่ายเอกสารหรือพิมพ์

หรือวิธีหนึ่งวิธีใดของหนังสือเล่มนี้ก่อนได้รับอนุญาต

จากบริษัท สกายบุ๊กส์ จำกัด

ราคา **150** บาท

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

อนุสรณ์ สพรหม

คู่มือและแนวข้อสอบเข้าศึกษาต่อปริญญาโท วิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ -- กรุงเทพฯ :
สกายบุ๊กส์, 2544.

332 หน้า

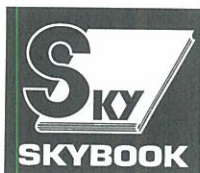
1. รัฐศาสตร์-- ข้อสอบและเฉลย 2. รัฐประศาสนศาสตร์ -- ข้อสอบและเฉลย I. ชื่อเรื่อง

320 . 076

ISBN : 974-389-107-2

S7901-30-08-01

จัดพิมพ์และจำหน่ายโดย

บริษัท **สกายบุ๊กส์ จำกัด**

หมู่บ้านรัตนโกสินทร์ 200 ปี (รังสิต)

SKYBOOK COMPANY LIMITED

โทร. 0-29581125-7, 0-25675119 โทรสาร. 0-25675105

615/276-8 ถ.รังสิต-ปทุมธานี ต.ประชาธิปัตย์ อ.ธัญบุรี จ.ปทุมธานี 12130

E-mail: skybook1992@hotmail.com

พิมพ์ที่ บริษัท สยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด

459 ซอยพิบูลย์อุปถัมภ์ (ลาดพร้าว 48) แขวงสามเสนนอก เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ 10310

โทรศัพท์ : 0-26943010

การศึกษาต่อในระดับปริญญาโทโดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาของรัฐมีการแข่งขันกันค่อนข้างสูงเนื่องจากจำนวนผู้ประสงค์จะศึกษาต่อมีมากกว่าจำนวนที่สถาบันจะรับได้หลายเท่า ด้วยเหตุนี้กระบวนการคัดเลือกนิสิตนักศึกษาจึงเป็นไปอย่างเข้มงวด โดยขั้นตอนที่สำคัญมากขั้นตอนหนึ่งคือการสอบคัดเลือกนั้น ผู้ที่ไม่ได้เตรียมตัวสอบเป็นอย่างดีก็มักจะพลาดโอกาสที่จะได้ศึกษาต่อ

สำนักพิมพ์สกายบุ๊กส์ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว จึงขอให้ข้าพเจ้าและคณะช่วยกันสร้างผลงานในรูปคู่มือและแนวข้อสอบจำนวน 10 เรื่อง เพื่อช่วยให้การเตรียมการสอบคัดเลือกในระดับปริญญาโทมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น โดยเนื้อหาของหนังสือทั้ง 10 เรื่องจะเน้นไปในการทบทวนความรู้ในวิชาต่างๆ ที่จำเป็นต่อการสอบ เนื่องจากความเชื่อที่ว่า "ความรู้เป็นอาวุธที่ดีที่สุดสำหรับเอาชนะข้อสอบ" ไม่ใช่ความจำ และมีแนวข้อสอบให้ฝึกทำบ้างเพื่อทดสอบความรู้ของตนเองด้วยข้อมูลเกี่ยวกับสถาบันการศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนที่เปิดหลักสูตรต่างๆ ซึ่งผู้สนใจสามารถให้ประโยชน์จากข้อมูลเหล่านี้ได้โดยตรง

ในโอกาสนี้ ข้าพเจ้าขอขอบคุณทุกฝ่ายของสำนักพิมพ์สกายบุ๊กส์ที่ทำให้หนังสือเล่มนี้เสร็จสมบูรณ์ ขอขอบคุณผู้ร่วมทีมทุกท่านดังรายนามบนปกหลังของหนังสือทุกเล่มในชุดนี้ และที่จะขาดไม่ได้คือ คุณพัชรพลชัย และเด็กชายสรณ์พัชร ภรรยา และบุตรที่เข้าใจและเอาใจใส่ข้าพเจ้าด้วยดีตลอดมา

อนุสรณ์ สรพรม

9 มิถุนายน 2544

โทรศัพท์ 02- 8852511

01- 2594830

E-mail: sornpohm@ksc.th.com

สารบัญ

ส่วนที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐศาสตร์

บทที่ 1 ทฤษฎีและแนวคิดทางการเมือง	1
บทที่ 2 รัฐและองค์ประกอบของรัฐ	15
บทที่ 3 อำนาจอธิปไตย	27
บทที่ 4 ระบบการปกครอง	41
บทที่ 5 สถาบันการเมือง	57
บทที่ 6 กระบวนการทางการเมือง	78
บทที่ 7 การจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน	88

ส่วนที่ 2 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐประศาสนศาสตร์

บทที่ 8 ทฤษฎีและแนวคิดทางรัฐประศาสนศาสตร์	119
บทที่ 9 องค์การและการจัดองค์การ	146
บทที่ 10 การบริหารและการวางแผน	167
บทที่ 11 การบริหารงานบุคคล	183
บทที่ 12 การบริหารการคลังและงบประมาณ	194

ส่วนที่ 3 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

บทที่ 13 ทฤษฎีและแนวคิดทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	215
บทที่ 14 ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเบื้องต้น	240
บทที่ 15 องค์การและความร่วมมือระหว่างประเทศ	261

ส่วนที่ 4 แนวข้อสอบ

แนวข้อสอบด้านรัฐศาสตร์	293
แนวข้อสอบด้านรัฐประศาสนศาสตร์	304
แนวข้อสอบด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	314

บรรณานุกรม	323
------------------	-----

1.1 แนวคิดทางการเมืองยุคแรก

1.1.1 ซอคราตีส (Socrates)

ซอคราตีสมีได้รวบรวมหลักปรัชญาหรือแนวคิดของเขาไว้ในรูปแบบหนังสือ การเผยแพร่แนวคิดของเขากระทำโดยการสนทนาโต้ตอบและการอภิปราย

แนวคิด

ก) คุณธรรม (Virtue) คือ ความรอบรู้ที่แท้จริงเกี่ยวกับธรรมชาติที่เป็นอยู่ และความรอบรู้ที่แท้จริงของคุณค่าแห่งศีลธรรม

ข) มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ที่มีสัญชาตญาณแห่งความต้องการในการที่จะอยู่ร่วมกันกับเพื่อนมนุษย์ และมองว่ารัฐเป็นสิ่งที่ดีและมีความจำเป็นเพราะเป็นแหล่งที่คนสามารถพบกับชีวิตที่ดี

ค) รัฐเป็นสถานที่ที่สนองความต้องการหลากหลายของคนที่ยังกันอยู่ในรัฐ ทำให้มีการแบ่งหน้าที่กันทำภายในรัฐ

ง) กฎหมายแห่งรัฐ คือ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่กำหนด และชี้้นำให้คนในสังคมมีชีวิตถูกต้องตามทำนองคลองธรรม แท้จริงแล้วกฎหมายมาจากความฉลาดหรือความรู้ของมนุษย์

จ) คนทุกคนมีพันธะที่ยิ่งใหญ่ 3 ประการ นั่นคือ พันธะต่อมโนสำนึกของตนเอง ต่อความจริง และต่อการแสวงหาคุณธรรม

ฉ) รัฐที่ดีที่สามารถธำรงศีลธรรมให้เกิดแก่ประชาชนได้ รัฐจำเป็นต้องได้รับการปกครองโดยคนที่เฉลียวฉลาด และเห็นว่าการปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่ของประชาชนแบบกรีกนั้นเป็นการปกครองโดยรัฐบาลที่ปราศจากคุณธรรมและความยุติธรรม

ช) ซอคราตีสเป็นผู้สนับสนุนรูปการปกครองแบบอภิชนาธิปไตย

1.1.2 เพลโต (Plato)

หนังสือเล่มที่สำคัญและได้รับการยกย่องว่าเป็นวรรณกรรมทางการเมืองชิ้นเอกของเพลโต ได้แก่ อุดมรัฐ (The Republic) รัฐบุรุษ (The Statesman) และกฎหมาย (The Laws)

แนวคิด

ก) เพลโต เชื่อว่าธรรมชาติของคนเป็นสัตว์สังคม(Social Animal) คือ คนไม่สามารถที่จะมีสภาพเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้ หากใช้ชีวิตโดดเดี่ยวภายนอกสังคม ไม่รวมเป็นกลุ่มสังคม

ข) รัฐเกิดขึ้นมาจาก “ความจำเป็น (Needs) ของคน” มนุษย์แต่ละคนนั้นมีความจำเป็นมากมายหลายอย่าง และไม่สามารถที่จะสนองความต้องการทุกอย่างของตนได้ด้วยตัวของตนเอง

ค) เพลโตมีทรรศนะว่า โดยปกติแล้วมนุษย์มักจะแสวงหาแต่สิ่งที่ดี แต่คุณความดีไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นเองได้ ต้องมีความรู้โดยการศึกษาเพื่อที่จะแยกแยะได้ว่าสิ่งใดดีสิ่งใดชั่ว และเลือกประพฤติแต่สิ่งที่ดีจึงจะพบกับคุณธรรม จิตใจของมนุษย์สำคัญกว่าร่างกาย เพราะจิตใจเป็นสิ่งที่บงการร่างกายให้เกิดพฤติกรรมต่างๆ

ง) คุณความดีในทรรศนะของเพลโตมี 4 ประการ คือ ความฉลาดรอบรู้ ความยุติธรรม ความกล้าหาญ และความรู้จักประมาณ

จ) เพลโตได้แบ่งแยกความหมายของความยุติธรรมไว้เป็นสองนัย คือ ความยุติธรรมของบุคคล และความยุติธรรมของรัฐ

ฉ) ในหนังสือ The Republic เพลโตได้กล่าวถึงรูปแบบการปกครองระบอบอื่นๆ ว่า ไม่อาจเทียบได้กับระบบการปกครองในรัฐในอุดมคติที่ปกครองโดยราชาปราชญ์

ช) หากการปกครองโดยราชาปราชญ์เกิดเสื่อมลง ในขั้นแรกจะนำไปสู่การปกครองในรูปของวีรชนาธิบดีหรือการปกครองโดยทหาร จากระบบทหารจะเปลี่ยนไปสู่ระบอบคณาธิปไตย และเมื่อชนชั้นที่ยากจนพบว่าผู้ปกครองบริหารรัฐเพื่อความมั่งมีศรีสุขของตนเอง ก็จจะรวมตัวกันเป็นพลังทำการปฏิวัติรูปการปกครองไปสู่ระบอบประชาธิปไตย ประชาธิปไตยจะอยู่ได้ไม่นานเช่นกัน เพราะประชาธิปไตยเป็นเช่นเดียวกับอนาธิปไตย (Anarchy) ในภาวะเช่นนี้จะมีนักการเมืองบางคนฉวยโอกาสใช้กำลังสนับสนุนจากประชาชนสถาปนาตนเองเป็นผู้ปกครอง และเมื่อใดที่ได้รับการต่อต้าน ผู้ปกครองนี้ก็จะกลายเป็นทรราชย์ ปกครองในระบอบทฤษนาธิบดีในทันที

ในหนังสือ The Statesman เพลโตได้เปลี่ยนแนวความคิดเกี่ยวกับระบบการปกครอง เพลโตยกเอาการปกครองในรัฐสมบูรณ์แบบออกโดยมีเหตุผลว่า เป็นระบบที่ปฏิบัติไม่ได้จริง เนื่องจากไม่สามารถหารราชาปราชญ์ได้ เขาจึงหันมาให้ความสำคัญกับกฎหมาย เพลโตอ้างว่ากฎหมายแม้จะไม่ใช่สิ่งที่สมบูรณ์ แต่สามารถสร้างเสถียรภาพความมั่นคงและป้องกันความเลวร้ายของผู้ปกครองได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้ปกครองเป็นผู้ยุติธรรม กฎหมายจะช่วยรั้งเขาไว้ไม่ให้ใช้อำนาจในทางเสื่อม

ทราชม ซึ่งเพลโตแบ่งการปกครองออกเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทที่มีกฎหมาย และประเภทที่ไม่มีกฎหมาย ดังนี้

จำนวนผู้ปกครอง	รัฐที่มีกฎหมาย	รัฐที่ไม่มีกฎหมาย
คนเดียว	ราชาธิปไตย (Monarchy)	ทฤษาธิปไตย (Tyranny)
คนส่วนน้อย	อภิชนาธิปไตย (Aristocracy)	คณาธิปไตย (Oligarchy)
คนส่วนมาก	ประชาธิปไตย (Democracy)	ประชาธิปไตย (Democracy)

1.1.3 อริสโตเติล (Aristotle)

หนังสือและผลงานของอริสโตเติลที่สำคัญและเป็นที่รู้จัก รวมทั้งได้ถูกจัดพิมพ์ขึ้นภายหลังได้แก่ รัฐธรรมนูญของกรุงเอเธนส์ (The Constitution of Athens) และการเมือง (Politics)

อริสโตเติลได้ชื่อว่าเป็นนักรัฐศาสตร์คนแรกหรือเป็นบิดาของวิชารัฐศาสตร์ โดยที่เขาใช้และสนับสนุนวิธีการศึกษาแบบศาสตร์ คือ การตรวจสอบ (Investigation) และการสังเกตการณ์ (Observation) โดยหนังสือรัฐธรรมนูญของกรุงเอเธนส์ที่เขาเขียนถือเป็นรากฐานหลายอย่างในวงการรัฐศาสตร์ รวมทั้งการศึกษาที่เรียกกันว่า “รัฐศาสตร์เปรียบเทียบ” (Comparative Politics)

แนวคิด

ก) อริสโตเติลถือว่ามนุษย์เป็นสัตว์ที่โดยธรรมชาติจะอยู่ในเมืองหรือรัฐ เพราะมนุษย์มีสัญชาตญาณที่จะแสวงหาอำนาจและสิ่งที่จะสนองความปรารถนาของตนเอง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ไม่สามารถหาได้จากที่อื่นใดนอกจากภายในรัฐ มนุษย์จะสามารถค้นพบจุดหมายปลายทางแห่งชีวิตที่แท้จริงได้ภายในรัฐเท่านั้น

ข) อริสโตเติลเชื่อว่าความยุติธรรม คือ คุณธรรมที่สมบูรณ์แม้จะไม่ใช่อันดับสูงสุด ความยุติธรรมสามารถแบ่งได้เป็นสองนัย คือ ความยุติธรรมในการแบ่งสันปันส่วน และความยุติธรรมในความเสมอภาคของมนุษย์

- ความยุติธรรมในการแบ่งสันปันส่วนหมายถึง คนเราอาจถูกกำหนดให้ทำหน้าที่ต่าง ๆ กันได้ สุดแต่คุณค่า (Merits) ของแต่ละคน

- ความยุติธรรมอันเกิดจากความเสมอภาคทางกฎหมายหมายถึง ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาทางกฎหมายนั้น ทุกคนจะต้องได้รับการปฏิบัติโดยทัดเทียมกัน

ค) อริสโตเติลเชื่อว่า รัฐอาจจะเป็นรัฐที่ดีที่สุดแม้ว่าปราศจากความสมบูรณ์

ง) อริสโตเติลมีทรรศนะว่า "รัฐธรรมนูญประเภทที่คำนึงถึงผลประโยชน์ร่วม ถือเป็นรัฐธรรมนูญที่ถูกต้อง หากมีการตัดสินด้วยมาตรฐานแห่งความยุติธรรมอันสูงสุด ส่วนรัฐธรรมนูญที่คำนึงถึงแต่ผลประโยชน์ส่วนตัวของผู้ปกครองถือเป็นรัฐธรรมนูญที่ผิด และเบี่ยงเบนไปจากรูปแบบที่ถูกต้อง"

อริสโตเติลแบ่งรูปการปกครองออกเป็น 6 รูปแบบด้วยกัน ดังนี้

จำนวนผู้ใช้อำนาจอธิปไตย	เพื่อประชาชน	เพื่อผู้ปกครอง
คนเดียว	ราชาธิปไตย (Monarchy)	ทฤษนาธิปไตย (Tyranny)
คณะ	อภิชนาธิปไตย (Aristocracy)	คณาธิปไตย (Oligarchy)
ประชาชนทั้งหมด	มัชฌิมวิถิธิปไตย (Polity)	ฝูงชน (Mob-rule)

1.2 แนวคิดทางการเมืองยุคแห่งนอสมัย

1.2.1 มาเคลเวลลี (Machiaveli)

ผลงานที่สำคัญ คือ 1. The prince

2. The Discourses

แนวคิด

ก) คุณสมบัติของผู้ปกครองที่พึงมี 5 ประการ คือ

- ความเด็ดขาด : ผู้ปกครองจะต้องมีความเด็ดขาดในการปกครอง ไม่หวั่นไหวต่อคำวิพากษ์วิจารณ์

- ความรอบคอบ : เป็นคุณสมบัติที่ผู้ปกครองพึงควรมีไว้เพื่อป้องกันความเสียหาย ซึ่งอาจจะเกิดจากโชครชะตา ซึ่งเขาเห็นว่ามีส่วนกำหนดชีวิตถึงครึ่งหนึ่ง

- ความรักและความยำเกรงที่ประชาชนมอบให้ : เขาเห็นว่าถ้าหากได้ทั้งสองประการจะเป็นสิ่งที่ดี หากจำเป็นจะต้องเลือกให้เลือกความยำเกรงเพราะจะทำให้การปกครองราบรื่น

- ความมั่งคั่ง : ผู้ปกครองจะต้องรู้จักประหยัดใช้เงินในการบริหารราชการแผ่นดิน

- ความมีลักษณะเหมือนจิ้งจอกและราชสีห์ : โดยจิ้งจอกจะแสดงออกในความฉลาดหลักแหลม ส่วนราชสีห์จะแสดงออกในทางอำนาจและพลังกำลัง

ข) ศิลปะในการปกครอง เขาชี้ให้เห็นถึงการเข้าสู่อำนาจของผู้ปกครอง มีอยู่ 2 วิธี คือ

- การสืบสันตติวงศ์ ซึ่งเทคนิคในการรักษาอำนาจ คือ จะต้องไม่ทำลายแบบแผน ประเพณี หรือข้อประพฤติปฏิบัติที่ผู้ปกครองคนเดิมทำได้

- การปราบดาภิเษก หมายถึงการยึดเอาอำนาจจากผู้ปกครองคนเดิม เทคนิคในการรักษาอำนาจก็คือการยึดเอาประชาชนมาเป็นหัวใจในการปกครอง

ค) รูปแบบการปกครองควรผสมผสานระหว่างประชาธิปไตย และอภิชนาธิปไตย โดยเป็นรูปการปกครองที่ให้ชนชั้นสูง (อภิชน) เป็นผู้ปกครองโดยผ่านการเลือกตั้งจากประชาชน และมีกฎหมายเป็นหลักประกันในสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

ง) กองทัพจะต้องมีลักษณะดังนี้

- อาศัยทหารประจำการไม่ใช่ทหารรับจ้าง
- ฝึกฝน พร้อมรบ มีวินัย
- ไม่ควรพึ่งกองทัพเพื่อนบ้านเพราะจะทำให้อยู่ใต้อาณัติของเพื่อนบ้าน
- สนับสนุนฝ่ายอ่อนแอ โดยอิงกับผลประโยชน์เป็นหลัก หากเกิดสงครามระหว่างเพื่อนบ้าน

สาระสำคัญของแนวคิดของมาเคลเวลีนั้น เห็นว่าความสำเร็จทางการเมืองอยู่ที่การได้อำนาจและรักษาไว้ซึ่งอำนาจให้นานที่สุด และเขามองว่าความถูกต้องไม่ใช่เครื่องวัดความสำเร็จทางการเมือง

1.2.2 มองเตสกีเอร์ (Montesquieu) (ค.ศ. 1689-1755)

เป็นนักปรัชญาที่นำหลักการแบ่งแยกอำนาจ (Separation of Power) มาใช้ในงานเขียนด้านการเมืองการปกครองซึ่งเป็นผลต่อการร่างรัฐธรรมนูญของอเมริกาในเวลาต่อมา ผลงานที่โดดเด่นได้แก่ เจตนารมณ์แห่งกฎหมาย (The Spirit of Law)

แนวคิด

ก) ลักษณะของกฎหมายที่ดี : มองเตสกีเอร์เชื่อว่ามนุษย์จำเป็นต้องสร้างกฎเกณฑ์หรือกฎหมายขึ้นมาใช้ร่วมกันในสังคม โดยเขาเรียกว่ากฎหมายบัญญัติ (Positive Law) ซึ่งประกอบด้วยกฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายปกครอง และกฎหมายเอกชน ซึ่งกฎหมายที่ได้บัญญัติขึ้นมาจะดีหรือไม่นั้น จะต้องวัดกันว่าสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมหรือความต้องการของประชาชนหรือไม่ ซึ่งนั่นก็คือเจตนารมณ์แห่งกฎหมาย (Spirit of Law) นั่นเอง

ข) รัฐบาลที่ดี : รัฐบาลคือผู้ที่ออกกฎหมาย เพราะฉะนั้นรัฐบาลจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับกฎหมายที่ออกมาว่าสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนหรือไม่

ค) รูปการปกครอง รัฐบาลที่ดี : เขาได้คิดรูปรัฐบาลสายกลาง (Moderate Government) ขึ้น โดยมีสาระสำคัญคือ

- การให้อิสระเสรีภาพกับประชาชน
- การใช้หลักการแบ่งแยกอำนาจโดยเด็ดขาด (Separation of Power)
- ให้หลักตรวจสอบถ่วงดุล (Check and Balance) ซึ่งแยกเป็นการตรวจสอบภายในองค์กร และการตรวจสอบระหว่างองค์กร

1.2.3 โทมัส ฮอบส์ (Thomas Hobbes) (ค.ศ. 1588-1679)

ผลงานที่สำคัญ คือ 1. ธูซิديدส์ (Thucy Dides)

2. เลวีเอธาน (Leviathan)

แนวคิด

ก) ในขณะที่มีมนุษย์เคลื่อนไหวนั้น ในการเคลื่อนไหวจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรม ซึ่งส่งผลต่อระบบสังคมด้วย ซึ่งการเคลื่อนไหวของฮอบส์ประกอบด้วย

- การเคลื่อนไหวโดยปราศจากจินตนาการ
- การเคลื่อนที่ที่เกิดจากจินตนาการ (แรงกระตุ้น)- พฤติกรรม

ข) ผู้ปกครองหรือองค์อธิปัตย์ มาจากการมอบอำนาจในการปกครองตนเองของประชาชนให้กับบุคคลหนึ่ง

ค) ผู้ปกครองที่ได้รับการเลือกตั้งมา จะต้องปฏิบัติ ดังนี้

- ใช้อำนาจแบบรวมอำนาจ เป็นทั้งนิติบัญญัติ (ออกกฎหมาย) บริหาร และตุลาการ
- ไม่กระจายอำนาจเพราะเหตุผลแห่งการเสียเอกภาพ
- ไม่โอนอำนาจให้บุคคลอื่นๆ (โอนไม่ได้เพราะประชาชนเลือกมา เว้นแต่ถอนตัว)
- ใช้อำนาจในการคุ้มครองประชาชนเท่านั้น

ง) สภาวะสงครามย่อมหมายถึง สภาวะที่ปราศจากผู้ปกครอง ซึ่งก็เปรียบได้กับคนย้อนกลับไปในภาวะธรรมชาติ ทุกๆ คนต่างมีอำนาจในการปกครองตนเองซึ่งอาจจะฆ่า หรือทำร้ายใครก็ได้ เพราะฉะนั้นสภาวะสงครามนั้นเป็นสภาวะที่บ้านเมืองไม่มีชื่อมีแป ฮอบส์ได้กล่าวไว้ว่าเป็นสภาวะแห่ง "ความโหดร้าย ทารุณ ป่าเถื่อน ทำให้คนอายุสั้น"

- จ) การปฏิวัติ (การล้มล้างผู้ปกครอง) ในประเด็นนี้ฮอบส์ให้ข้อคิดไว้ว่า
- ประชาชนไม่มีสิทธิ์จะกระทำการใดด้วยเหตุผลที่ว่า เป็นผู้เลือกผู้ปกครองมาเอง
 - ประชาชนไม่อยากจะกระทำ เพราะเห็นว่าการปราศจากผู้ปกครองสภาวะสงครามเกิดขึ้นทันที
 - เงื่อนไขแห่งการปฏิวัติก็คือ ไม่สามารถคุ้มครองประชาชนหรือทำร้ายประชาชน
- ด) องค์อธิปัตย์เป็นทุกๆ อย่าง เพราะฉะนั้นกฎหมายที่ออกมาจากองค์อธิปัตย์ จะเป็นตัวชี้ถึงเสรีภาพที่ผู้ปกครองต้องการให้ประชาชน มีมากน้อยอย่างไรก็ย่อมขึ้นอยู่กับดุลพินิจขององค์อธิปัตย์
- โดยแท้จริงแล้ว ฮอบส์ต้องการอำนาจเด็ดขาดให้ผู้ปกครองใช้ในการปกครอง ซึ่งถ้าประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วย ก็จะเป็นรูปการปกครองที่ค่อนข้างชอบธรรม

1.2.4 จอห์น ล็อก (John Locke) (ค.ศ. 1632-1704)

ผลงานที่สำคัญ คือ 1. ความเรียงเกี่ยวกับการเข้าใจในธรรมชาติ (An Essay Concerning Human Understanding)

2. Two Treatises of Civil Government

แนวคิด

ก) ที่ให้เห็นสภาพของมนุษย์ ซึ่งล็อกมองมนุษย์ในแง่ดีและเห็นว่ามนุษย์มีคุณธรรม โดยในภาวะธรรมชาติก่อนเข้าสู่สังคมการเมืองนั้น มนุษย์ขาดองค์กร นิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ ทำให้เกิดความวุ่นวายในภาวะธรรมชาติเพราะขาดกฎเกณฑ์และผู้ชี้ขาดในกรณีเกิดข้อโต้แย้งขึ้น จึงจำเป็นต้องสร้างองค์กรนิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ ขึ้น (ซึ่งเรียกรวมว่ารัฐบาล)

ข) รูปการปกครองนั้น ล็อกพยายามขยายแนวคิดความแบบเสรีนิยมประชาธิปไตยก็คือ ประชาชนเลือกองค์กรนิติบัญญัติ (ส.ส.) มาก่อนและจาก (สภา) องค์กรนิติบัญญัติจึงจะจัดตั้งฝ่ายบริหาร (คล้ายๆ กับไทย) ซึ่งจะเห็นได้ว่าล็อกยกองค์กรนิติบัญญัติให้เป็นองค์กรที่เหนือกว่าองค์กรบริหาร ซึ่งถูกเลือกหรือได้รับความเห็นชอบจากนิติบัญญัติ

ค) การจัดองค์กรในการปกครอง ล็อกยกให้ประชาชนเป็นองค์อธิปัตย์เพราะเป็นที่มาขององค์กรนิติบัญญัติ และองค์กรนิติบัญญัตินั้นเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจสูงสุด (Supreme of Power) และแยกเด็ดขาดจากองค์กรบริหารด้วยหลัก Separation of Power ส่วนตุลาการนั้นล็อกรวมไว้ในองค์กรบริหารจากเหตุผลที่ว่าเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบังคับและลงโทษตลอดจนการใช้อำนาจ

ง) สิทธิในการปฏิวัติหรือเปลี่ยนแปลงผู้ปกครอง ย่อมเป็นสิทธิที่ประชาชนพึงกระทำได้ โดยลืดอกเห็นว่าถ้าประชาชนถูกละเมิดความไว้วางใจแล้วก็สามารถที่จะล้มผู้ปกครองและให้มีการเลือกตั้งกันขึ้นใหม่อีก โดยไม่จำเป็นต้องกลับไปสู่สภาวะสงคราม

กล่าวได้ว่าแนวคิดของลืดอกก็คือ ต้นแบบของประชาธิปไตยแบบรัฐสภานั้นเอง

1.2.5 ชัง ซากส์ รูสโซ (Jean-Jacques Rousseau) (ค.ศ.1717-1778)

ผลงานที่สำคัญ คือ 1. บ่อเกิดของความไม่เสมอภาค

2. สัญญาประชาคม (Social Contract)

แนวคิด

รูสโซได้พรรณนาให้เห็นสภาพของสังคมที่เกิดจากระบบกรรมสิทธิ์ที่ส่งผลให้เกิดความรวย ความจน ชนชั้น ตลอดจนการเข้าแก่งแย่ง หักหาญ ชำพิน โดยที่ในสภาวะก่อนที่มนุษย์จะเข้าสู่สังคม นั้น มนุษย์มีความเสมอภาคและเสรีภาพที่เปี่ยมล้น

1.2.6 เฟดริค เฮเกล (Georg Wilhelm Friedrich Hegel) (ค.ศ.1770-1831)

แนวคิด

กระบวนการวิภาษวิธี (Dialectic Process) ทุกสรรพสิ่งจะต้องมีความขัดแย้งในตัวของมันเอง กระบวนการวิภาษวิธีนี้เป็นวิธีการที่เฮเกลนำมาอธิบายการเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่ง อย่างไรก็ตามวิธีการอันนี้ไม่ใช่เฮเกลเป็นผู้คิดขึ้นเป็นคนแรก ความจริงแล้วเริ่มในกรีกตั้งแต่สมัยเฮราคลิตัส

ขั้นตอนแรก เป็นสภาวะใดสภาวะหนึ่งที่เป็นอยู่หรือมีอยู่ (Being) สภาวะนี้เรียกว่า Thesis หรือสภาวะที่เป็นอยู่ บางท่านเรียกว่ากริยา

ขั้นตอนที่สอง จะเกิดสภาวะแย้งหรือสภาวะปฏิเสธ (Not-Being) สภาวะอันแรกซึ่งเรียกสภาวะนี้ว่า Antithesis หรือปฏิกริยา เป็นที่น่าสงสัยเถียงว่าสภาวะแย้งที่เกิดขึ้นมันเกิดขึ้นเองภายในสิ่งนั้นๆ คือ หมายความว่าไม่ได้เป็นสิ่งที่มาจากภายนอก

ขั้นตอนที่สาม เป็นขั้นตอนที่เกิดจากการผสมผสานระหว่าง Thesis กับ Antithesis แล้วเกิดเป็นสภาวะใหม่หรือสิ่งใหม่ขึ้นเรียกว่า Synthesis หรือสภาวะผสมผสานหรือสหกริยา

1.2.7 คาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) (ค.ศ.1818-1883)

ผลงานที่สำคัญ คือ 1. The Capital

2. The Communist Manufactures

3. German ideology

แนวคิด

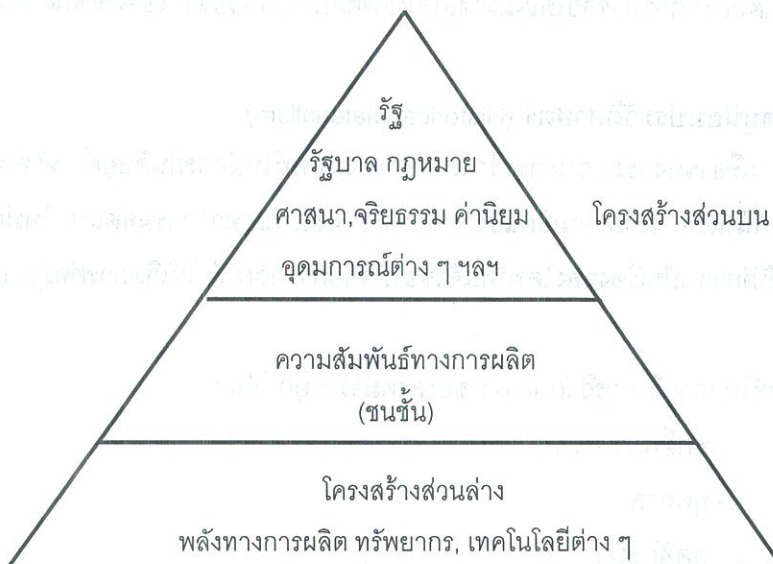
ก) หลักเศรษฐกิจกำหนด (Economic Determinism)

เศรษฐกิจจะเป็นปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดความเป็นไปของสังคมนั้นๆ สังคมนั้นแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ใหญ่

ก.1) โครงสร้างส่วนบน (Super-Structure) ได้แก่สถาบันต่าง ๆ ทางด้านสังคม การเมือง เช่น รัฐบาล พรรคการเมือง รัฐสภา, ศาสนา จริยธรรม กฎหมาย อุดมการณ์ วัฒนธรรมประเพณี ฯลฯ ซึ่งชนชั้นผู้ซึ่งเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตจะทำให้โครงสร้างส่วนบนนั้นเพื่อ

- สร้างความชอบธรรมหรือความถูกต้องให้กับโครงสร้างส่วนบน ว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องแล้ว เช่น กฎหมาย จริยธรรม ศาสนา อุดมการณ์ ฯลฯ ซึ่งชนชั้นนำเป็นผู้บัญญัติเอาไว้เพื่อรับใช้ผลประโยชน์ของกลุ่ม

- เพื่อใช้กดขี่ผู้ได้ปกครอง และใช้เป็นเครื่องมือของชนชั้นปกครองเพื่อรักษาไว้ซึ่งสถานภาพที่เหนือกว่าผู้ได้ปกครอง

ก.2) โครงสร้างส่วนล่าง (Sub-Structure) เป็นรากฐานทางด้านเศรษฐกิจ แบ่งออกเป็น

- ความสัมพันธ์ทางการผลิต คือ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่อพลังการ-

ผลิตในแต่ละสมัยอันจะนำมาซึ่งการเกิดชนชั้น เขาแบ่งชนชั้นออกเป็น 2 ชนชั้น ดังนี้

- ชนชั้นผู้ที่เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตหรือผู้ควบคุมประโยชน์
- ชนชั้นผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของปัจจัยการผลิตหรือผู้ถูกกดขี่ หรือผู้ใช้แรงงาน
- พลังการผลิต ได้แก่ ทรัพยากร วัตถุดิบ และเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในการผลิต

ของแต่ละสมัย พลังการผลิตจะก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางการผลิต จึงก่อให้เกิดชนชั้นดังกล่าวหรือความสัมพันธ์ทางการผลิตเป็นสิ่งที่เหนี่ยวรั้งความก้าวหน้าของสังคม และในที่สุดก็ถูกกวาดล้างไปด้วยความรุนแรง

สรุป/ หลักเศรษฐกิจกำหนดนั้นเป็นเรื่องของโครงสร้างส่วนล่างเป็นตัวกำหนดโครงสร้างส่วนบน เช่น กรรมกรประท้วงค่าแรง ผู้ที่เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตเป็นผู้ชี้ชะตาของสังคม หรือเป็นผู้วางรูปแบบกำหนดวิถีชีวิตของคน อันสืบเนื่องมาจากผลประโยชน์หรือเศรษฐกิจ วิถีชีวิตของคนในสังคมจึงเป็นผลมาจากวิธีการผลิตต่างๆ นั่นเอง

ข) วัตถุนิยมวิภาษวิธี (Dialectic Materialism)

วัตถุนิยมวิภาษวิธี หมายถึง เป็นความขัดแย้งของ 2 พลังทางด้านเศรษฐกิจแล้วนำไปสู่สถานการณ์ที่ก้าวหน้ากว่าเดิม หรือเป็นความขัดแย้งทางชนชั้นที่เป็นผลมาจาก 2 พลังทางด้านเศรษฐกิจ ในประเด็นดังกล่าวมาร์กซ์ได้โจมตีเฮเกลในจิตนิยมวิภาษวิธีว่า เอาหัวเดินต่างเท้าสวนทางกับความเป็นจริง

ค) วัตถุนิยมประวัติศาสตร์ (Historical Materialism)

เป็นเรื่องของกระบวนการสร้างตนเองของมนุษย์ให้มีการกินดีอยู่ดี หรือเป็นเรื่องราวการผลิตของมนุษย์นั่นเอง เป็นความขัดแย้งระหว่างความสัมพันธ์ทางการผลิตแบบใหม่กับแบบเก่านำไปสู่สังคมใหม่ที่ดีกว่า เป็นเรื่องของใครเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต ทำให้เกิดการต่อสู้ระหว่าง 2 ชนชั้นมากขึ้น

มาร์กซ์ได้กล่าวถึงการวิวัฒนาการของสังคมไว้ 5 ยุค ได้แก่

- ยุคดึกดำบรรพ์
- ยุคทาส
- ยุคศักดินา
- ยุคทุนนิยม
- สังคมคอมมิวนิสต์

1.2.8 นิโละ เลนิน (Nicholi Lenin) (ค.ศ. 1870-1924)

แนวคิด

ก) What to be done หมายถึงการเขียนถึงเค้าโครงการจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ ซึ่งเป็นองค์กรที่นำกรมาชีพในการปฏิวัติ

ข) Two Tactics of The Social Democracy in the Revolution (กลยุทธ์ 2 วิธีการที่ใช้ในการปฏิวัติ) เป็นการยืนยันว่ารัสเซียขณะนี้เป็นสังคมศักดินาต้องมีการปฏิวัติประชาธิปไตยเป็นอันดับแรกเสียก่อน จึงจะนำมาสู่การปฏิวัติสังคมนิยม ซึ่งเป็นอันดับที่สอง และจะต้องทำการปฏิวัติอย่างต่อเนื่อง

ค) Imperialism : The Highest Stage of Capitalism หมายถึง จักรวรรดินิยมขั้นสูงสุดของระบบทุนนิยม เลนินต้องการชี้ให้เห็นว่าทำไมนายทุนจึงไม่ประสบความสำเร็จเลย เมื่อกรรมกรลุกฮือขึ้น

ง) State and Revolution เป็นการเขียนโจมตีผู้นำทางสังคมนิยมที่สำคัญในเยอรมัน คือเคานส์กี้ และเบอร์นสไตน์ เป็นการเขียนโจมตีลัทธิแก้ (คือการต่อสู้ทางรัฐสภา) ลัทธิแก้เป็นที่รู้จักกันทั่วไปในหลักการของสังคมนิยมประชาธิปไตย

จ) "พัฒนาการของทุนนิยมในรัสเซีย" ขึ้นซึ่งในขณะนั้นเลนินถูกจับที่ไซบีเรีย

1.2.9 เม้า เซ ตุ้ง (ค.ศ. 1893-1976)

แนวคิด

ก) ทฤษฎีแห่งความขัดแย้ง เม้าได้รับอิทธิพลจากมาร์กซ์ และเลนินเป็นอย่างมากเกี่ยวกับเรื่องวัตถุนิยมวิภาษวิธี เขากล่าวว่าความขัดแย้งจะมีอยู่ทุกสังคมชั้นซึ่งจะต้องพิจารณาถึงความขัดแย้งหลักและรอง

ก.1) ความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับศัตรู (ถือเป็นความขัดแย้งหลัก)

- ประชาชน หมายถึง ใครที่สามารถมองเห็นการณ์ไกลต่อการปฏิวัติสังคมนิยม
- ศัตรู หมายถึง ใครที่เป็นปฏิปักษ์ต่อแนวทางสังคมนิยม เช่น เจ้าของที่ดิน ชนชั้นศักดินา นายทุน เป็นต้น

ก.2) ความขัดแย้งดังกล่าวถือว่าเป็นความขัดแย้งระหว่างผู้ถูกกดขี่กับผู้กดขี่ ถือว่าเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน การแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพก็คือการปฏิวัติของชนชั้นผู้ถูกกดขี่ สังคมใดก็ตามที่มีชนชั้นจะต้องแก้ไขโดยการปฏิวัติเผด็จการประชาธิปไตยของประชาชน เม้ายึดมั่นและแน่วแน่ในความ

คิดของมาร์กซ์และเลนิน เกี่ยวกับการปฏิวัติเสร็จแล้วจัดตั้งเผด็จการแห่งชนชั้นกรรมาชีพ แต่เขาไม่เรียกว่าเป็นเผด็จการแห่งชนชั้นกรรมาชีพ เขาเรียกว่าเผด็จการประชาธิปไตยของประชาชน ดังนั้นจึงมีวิธีการปกครองอยู่ 2 วิธี คือ

ก.2.1) เผด็จการ เป็นหน้าที่ของรัฐบาลจะใช้กำจัดการอาชญากร หรือเป็นศัตรูของประชาชน ซึ่งพวกศัตรูของประชาชนนั้นแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

- ศัตรูภายใน คือพวกคนจีนที่ต่อต้านการปฏิวัติสังคมนิยม
- ศัตรูภายนอก คือ ชาวต่างชาติที่บ่อนทำลายและรุกรานเมืองจีน เช่น ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา เป็นต้น

ก.2.2) ประชาธิปไตย เป็นวิธีการที่ใช้แก้ไขพวกที่ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อกัน คือแก้ไขความขัดแย้งในหมู่ประชาชน ในที่นี้คือประชาธิปไตยรวมศูนย์ของเลนินนั่นเอง

(คำว่า “รวมศูนย์” คือ การเชื่อฟังปฏิบัติตามคำสั่งบังคับบัญชาในระดับที่สูงกว่า)

ข) ทฤษฎีการปฏิวัติ เขายังคงยึดมั่นเกี่ยวกับการปฏิวัติโดยใช้ วิธีรุนแรงเข้าโจมตีแนวความคิดของครูสซอฟผู้นำประเทศรัสเซียขณะนั้น ที่ใช้นโยบายการอยู่ร่วมกันโดยสันติ เขาย้ำว่า สงครามเป็นผลผลิตของประเทศจักรวรรดิหรือนายทุนเป็นผู้ก่อ ดังนั้นสงครามจึงต้องถูกกำจัดด้วยสงคราม

ค) ทฤษฎีสงครามกองโจร สงครามกองโจรเป็นสงครามนอกแบบ ซึ่งไม่มีการประกาศสงคราม เป็นสงครามที่ยืดเยื้อ มีจุดมุ่งหมายทางการเมืองเพื่อขับไล่จักรวรรดินิยมออกนอกประเทศ เป็นยุทธวิธีที่ฝ่ายที่ด้อยกว่าทางด้านอาวุธ แต่สามารถได้เปรียบในเรื่องความชำนาญด้านภูมิประเทศ สภาพแวดล้อม ซึ่งจะต้องได้รับการสนับสนุนจากมวลชน ตรงกับอุดมการณ์ของประชาชน เคลื่อนย้ายอย่างฉับพลัน

แบบฝึกหัดท้ายบท

1. ข้อใดเป็นคุณความดี 4 ประการในทัศนะของเพลโต
 - (1) ความฉลาดรอบรู้ ความยุติธรรม ความกล้าหาญ ความรู้จักประมาณ
 - (2) ความฉลาดรอบรู้ ความยุติธรรม ความสามัคคี ความประหยัด
 - (3) ความฉลาดรอบรู้ ความขยันขันแข็ง ความกล้าหาญ ความเป็นมิตร
 - (4) ความยุติธรรม ความกล้าหาญ ความเป็นมิตร ความขยันขันแข็ง
2. บุคคลที่ได้ชื่อว่าเป็นบิดาของวิชารัฐศาสตร์คือใคร
 - (1) คาร์ล มาร์กซ
 - (2) อริสโตเติล
 - (3) เพลโต
 - (4) ซอคราตีส
3. บุคคลใดเป็นผู้เขียนหนังสือชื่อ การเมือง (Politics)
 - (1) โทมัส ฮอบส์
 - (2) ซอคราตีส
 - (3) เพลโต
 - (4) อริสโตเติล
4. รูปแบบการปกครองเพื่อประชาชนที่มีผู้ใช้อำนาจอธิปไตยเพียงคนเดียวในทัศนะของอริสโตเติลคือรูปแบบการปกครองใด
 - (1) อภิชนาธิปไตย
 - (2) คณาธิปไตย
 - (3) มัชฌิมวิถีธิปไตย
 - (4) ราชาธิปไตย
5. การเข้าสู่อำนาจในการปกครองโดยวิธีสืบสันตติวงศ์และการปราบดาภิเษกเป็นสาระสำคัญของหนังสือเล่มใด
 - (1) The Discourses
 - (2) The Statesman
 - (3) The Prince
 - (4) The Republic

6. นักปรัชญาที่นำหลักการแบ่งแยกอำนาจ (Separation of Power) มาใช้ในการเขียนด้านการเมืองการปกครองคือ
 - (1) มาเคลเวลี
 - (2) มองเตสกีเออร์
 - (3) คาร์ล มาร์กซ์
 - (4) เฟลโต
7. แนวคิดกระบวนการวิภาษวิธี (Dialectic Process) เป็นแนวคิดของบุคคลใด
 - (1) เฟดริค เฮเกล
 - (2) คาร์ล มาร์กซ์
 - (3) มองเตสกีเออร์
 - (4) อริสโตเติล
8. ผลงานใดต่อไปนี้มีใช้ผลงานของ คาร์ล มาร์กซ์
 - (1) The Capital
 - (2) The Communist Manufactures
 - (3) German Ideology
 - (4) Social Contract
9. สภาวะ Thesis Antithesis และ Synthesis อยู่ในแนวคิดใด
 - (1) Dialectic Materialism
 - (2) Historical Materialism
 - (3) Dialectic Process
 - (4) Economic Determinism
10. ข้อใดต่อไปนี้มีใช้วิวัฒนาการของสังคมตามแนวคิด คาร์ล มาร์กซ์
 - (1) ยุคดึกดำบรรพ์
 - (2) ยุคทาส
 - (3) สังคมคอมมิวนิสต์
 - (4) เผด็จการนิยม

เฉลยแบบฝึกหัดท้ายบท

1. ตอบ (1)	2. ตอบ (2)	3. ตอบ (4)
4. ตอบ (4)	5. ตอบ (3)	6. ตอบ (2)
7. ตอบ (1)	8. ตอบ (4)	9. ตอบ (3)
10. ตอบ (4)		

2.1 รัฐ

คำว่า "รัฐ" (State) ได้เริ่มใช้กันอย่างแพร่หลายในสมัยกลาง หรือสมัยศักดินา (Feudalism) ในทวีปยุโรป และคำว่า "รัฐ" ในสมัยนั้นมีความหมายเฉพาะชุมชนทางการเมืองหรือหน่วยการเมืองที่ได้แยกตัวออกมาเป็นอิสระจากระบบศักดินา โดยมีพระมหากษัตริย์หรือเจ้าผู้ครองนครเป็นผู้ปกครอง นักประวัติศาสตร์มีความเข้าใจว่า "รัฐ" เป็นสิ่งที่จับต้องพิสูจน์ได้ (Concrete Reality) ส่วนนักปราชญ์มองรัฐในแง่ของนามธรรม (Abstract) ซึ่งไม่อาจจับต้องหรือพิสูจน์ได้ คงเป็นเพียงสิ่งที่ปรากฏอยู่ในห้วงของความคิดเท่านั้น ซึ่งขึ้นอยู่กับว่านักปรัชญาจะจินตนาการไปในรูปใด

นักกฎหมายและนักนิติศาสตร์มองรัฐในแง่ที่เป็นนิติบุคคล หรือบุคคลที่มีสิทธิตามกฎหมาย ซึ่งถือกำเนิดมาเพื่อสร้างกฎหมายและพิทักษ์รักษาสวัสดิภาพที่ชอบด้วยกฎหมาย Charles A. Barker อธิบายว่า รัฐเป็นองค์อธิปัตย์ที่ชอบด้วยกฎหมาย โดยไม่มีองค์การนิติบัญญัติอื่นใดจะมีอำนาจในการบัญญัติเหนือองค์การนิติบัญญัติของรัฐ

อนึ่ง คำว่า "รัฐ" (State) มีความหมายแตกต่างไปจากคำว่า "ชาติ" (Nation) กล่าวคือ "รัฐ" มักจะเน้นถึงความผูกพันทางการเมือง (Political Unity) อันหมายถึงการที่ประชาชนอยู่ภายใต้ระบบการเมืองอย่างเดียวกัน มีอธิปไตยอันเดียวกัน รวมทั้งมีเอกราชเต็มทีในฐานะที่เป็นรัฐ ส่วนคำว่า "ชาติ" นั้นหมายถึง ประชาชนส่วนใหญ่ที่มีเชื้อชาติ (Race) เดียวกันพูดภาษาเดียวกัน นับถือศาสนาเดียวกัน และมีขนบธรรมเนียมประเพณี รวมทั้งมีประวัติศาสตร์ร่วมกัน

ฉะนั้นคำว่า "รัฐ" จึงหมายถึงความถึงองค์การทางการเมืองที่มีความมั่นคงของมนุษยชาติจำนวนหนึ่ง ซึ่งชีวิตทางการเมืองของชุมชนนั้นปฏิบัติหน้าที่อันมีลักษณะดังนี้

1. เป็นกลุ่มคนที่มีประโยชน์และจุดหมายร่วมกัน (Group of People with Common Purpose)
2. มีดินแดนเป็นสัดส่วน (Territory)
3. มีอิสระจากการควบคุมของต่างประเทศ (Independence)
4. มีอำนาจสูงสุดหรืออธิปไตยร่วมอยู่ (A Common Supreme Authority)